

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 132/09-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. októbra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti K. M., Č., zastúpenej advokátom JUDr. M. J., Č., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaniach vedených pod sp. zn. 8 C 59/2003 a sp. zn. 8 C 147/2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 59/2003 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Čadca **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 59/2003 konať bez zbytočných prietáhov.

3. K. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Základné právo K. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 147/2005 porušené nebolo.

5. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia K. M. v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridstaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. M. J., Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia K. M. v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridstaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 132/09-33 zo 7. júla 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť K. M., Č. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca

(ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 8 C 59/2003 a sp. zn. 8 C 147/2005.

Sťažovateľka v sťažnosti namietala neprimeranú dĺžku konania o určenie výživného vedeného pod sp. zn. 8 C 59/2003, ukončenie ktorého je podľa nej „v *nedohľadne, nakoľko otec robí prietahy v súdnom konaní*“.

Na základe žiadosti bol sťažovateľke uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 132/09-24 zo 14. mája 2009 ustanovený právny zástupca, ktorý jej sťažnosť doplnil podaním z 15. júna 2009. Z tohto podania vyplýva, že sťažovateľka je od 23. marca 2004 (odkedy nadobudla plnoletosť) účastníčkou konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 8 C 59/2003. Podaním zo 7. decembra 2004 v tomto konaní uplatnila nárok na určenie výživného na čas po dosiahnutí plnoletosti. Okresný súd až 8. novembra 2007 rozhodol tak, že návrh sťažovateľky na určenie výživného na čas po dosiahnutí plnoletosti vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 8 C 147/2005. V doplnení sťažnosti sa ďalej uvádza:

„V tomto konaní sa sťažovateľka domáha voči svojmu otcovi určenia výživného za obdobie od 1. júla 2005. Účastníčkou tohto konania je sťažovateľka od 15. júna 2005, čiže odo dňa doručenia návrhu Okresnému súdu Čadca. Prerušenie tohto konania do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde v Čadci pod č. k. 8 C/59/2003 považuje sťažovateľka za neučelné, pretože týmto postupom iba dochádza k ďalším prietahom v konaní. Namietané prietahy v konaní sa teda týkajú nielen konania vedeného u Okresného súdu Čadca č. k. 8 C/59/2003, ale aj súvisiaceho konania vedeného na tomto súde pod č. k. 8 C/147/2005.

Pre úplnosť je potrebné doplniť, že pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľka podala u predsedu Okresného súdu Čadca sťažnosť na prietahy v týchto konaniach, žiaľ nedošlo k náprave. Neúspešné boli aj sťažnosti matky sťažovateľky zo dňa 2. októbra 2007 a zo dňa 13. mája 2005.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľky K. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Čadca, v konaniach vedených pod č. k. 8 C 59/2003 a č. k. 8 C/147/2005, porušené.

2. Okresnému súdu Čadca sa prikazuje, aby v konaniach vedených pod č. k. 8 C 59/2003, 8 C/147/2005 konal bez zbytočných prietahov.

3. Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2.323,57 € (slovom dvetisícristodvadsaťtri eur päťdesiatsedem centov), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky sa ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia K. M. v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. J. vo výške 245,70 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia K. M. v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v celkovej výške 245,70 € na účet kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.“

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila sťažovateľka „pocitom zvýšenej neistoty, utrpenia a krivdy, ako aj naplnenia princípu spravodlivosti“.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 93/09 doručeným ústavnému súdu 23. apríla 2009, v ktorom predseda tohto súdu uviedol prehľad jednotlivých procesných úkonov vykonaných vo veci a v závere poukázal na skutočnosť že „spis bol viackrát predkladaný vzhľadom na podané odvolania účastníkov konania na Krajský súd v Žiline, kde bol dlhšiu dobu“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej

republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd zisťoval z obsahu sťažnosti a zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 59/2003 priebeh a stav konania. V konaní, ktoré začalo 2. mája 2003 návrhom otca sťažovateľky na rozvod manželstva, okresný súd spočiatku priebežne uskutočňoval procesné úkony. Prvé pojednávanie vo veci sa konalo 1. októbra 2003, druhé pojednávanie 3. decembra 2003, keď okresný súd rozsudkom rozhodol o rozvode manželstva. Proti rozsudku v časti pojednávajúcej o zverení detí do výchovy odporkyne a určení výživného sa navrhovateľ odvolal a odvolacie konanie prebiehalo na Krajskom súde v Žiline (ďalej aj „krajský súd“), kde bol spis predložený 4. mája 2004. O odvolaní rozhodol odvolací súd uznesením 7. decembra 2004 tak, že zrušil rozsudok vo výroku o zverení dcéry navrhovateľa (sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom) do výchovy a zastavení konania, zrušil tiež rozsudok vo výroku o výchove a výžive sťažovateľky, ako aj jej dvoch súrodencov a vrátil vec na konanie prvostupňovému súdu. Spis bol vrátený z odvolacieho súdu 19. apríla 2005. Po vrátení spisu okresný súd priebežne konal, dožiadal správy a vyjadrenia a 20. júna 2006 nariadil znalecké dokazovanie, ktoré trvalo do 30. apríla 2007. Ďalšie pojednávania vo veci sa konali 7. júna 2007, 5. novembra 2007 a 8. novembra 2007, keď bol vyhlásený rozsudok a zároveň bol návrh sťažovateľky na určenie výživného uznesením vylúčený na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 8 C 147/2005, avšak konanie je prerušené do skončenia veci sp. zn. 8 C 59/2003. Proti rozsudku prvostupňového súdu sa navrhovateľ aj odporkyňa odvolali. Dňa 9. apríla 2008 bol spis s opravným prostriedkom predložený odvolaciemu súdu, ktorý o odvolaní rozhodol 27. februára 2009 tak, že opätovne zrušil rozsudok okresného súdu v časti o povinnosti platiť výživné a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Odvolací súd v rozhodnutí o odvolaní uvádza, že okresný súd nezistil riadne skutkový stav, a vyčíta mu aj ďalšie pochybenia. Spis bol vrátený prvostupňovému súdu 9. apríla 2009.

Uznesením z 27. júla 2006 bolo konanie o určení výživného sťažovateľky prerušené do právoplatného skončenia konania sp. zn. 8 C 59/2003, v ktorom sa v súčasnosti rieši otázka výživného súrodencov sťažovateľky, čo má význam pre určenie výživného sťažovateľky.

V čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky nebola otázka jej výživného právoplatne rozhodnutá.

Spis bol ústavným súdom vrátený okresnému súdu 4. mája 2009. Po tomto termíne boli vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 59/2003 vykonané tieto úkony: Dňa 21. mája 2009 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo na žiadosť Ing. M. odročené na neurčito. Dňa 8. júna 2009 bolo uznesením zastavené konanie o zverenie R. M. do výchovy a starostlivosti. Dňa 20. júla 2009 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom predloženia dôkazov. Vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 147/2005 prerušenie trvá, pretože sa čaká na skončenie veci vedenej pod sp. zn. 8 C 59/2003.

III.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov, v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich vecí v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru), je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti vecí, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (II. ÚS 74/97). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietaní porušenia práva na prerokovanie vecí súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodnutie o výživnom. Ide o konanie, ktoré spravidla nebýva skutkovo zložitá, a ústavný súd ani nezistil, že by doterajší priebeh konania bol poznamenaný prípadnou skutkovou zložitou veci. Po právnej stránke tvoria návrhy tohto typu častú a bežnú agendu okresných súdov, preto vec nemožno považovať ani za právne zložitú.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd vec posudzoval, bolo správanie účastníkov konania. Zo súdneho spisu vyplýva, že činnosť okresného súdu bola poznamenaná aj rozhodovaním o procesných návrhoch účastníkov a využívaním práva podávať opravné prostriedky najmä zo strany navrhovateľa v konaní pred okresným súdom. Účastníci konania neposkytli potrebnú súčinnosť v rámci znaleckého dokazovania. Ústavný súd však nezistil, že by samotnej sťažovateľke bolo možné pričítať podiel na namietanej dĺžke konania.

3. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu súdu, v posudzovanom prípade sa v konaní okresného súdu vyskytlo kratšie obdobie nečinnosti v období znaleckého dokazovania, ktoré však bolo čiastočne spôsobené aj správaním účastníkov. Okresný súd síce priebežne vo veci konal, jeho postup však nebol dostatočne sústredený a efektívny, o čom svedčí aj zrušenie rozhodnutia nadriadeným súdom, z čoho možno vyvodit' príčinnú súvislosť s porušením základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pri sústredenom postupe súdu v posudzovanom konaní bolo možné vo veci rozhodnúť v primeranej lehote. V čase zrušenia časti prvostupňového rozsudku odvolacím súdom 27. februára 2009 trvalo namietané konanie už viac ako päť rokov, preto bolo nutné v konaní postupovať obzvlášť efektívne, aby bola právna neistota sťažovateľky čo najrýchlejšie odstránená, a to aj vzhľadom na to, že ide o výživné. V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že ak konanie trvá neprimerane dlho, všeobecný súd má venovať zvláštnu pozornosť jeho urýchleniu (III. ÚS 146/05).

Okresný súd vo veci konal a rozhodol rozsudkom 3. decembra 2003 (zrušeným 7. decembra 2004 krajským súdom); tiež viaceré jeho procesné rozhodnutia boli zrušované krajským súdom. Okresný súd opätovne rozhodol rozsudkom 8. novembra 2007, ktorý bol zmenený krajským súdom tak, že v časti konania vrátil vec na ďalšie konanie.

Dĺžka konania na okresnom súde bola neprimerane dlhá, okresný súd neposkytol sťažovateľke v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 59/2003 rýchlu a účinnú ochranu jej práv podľa § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, a preto ústavný súd rozhodol, že okresný súd v tomto konaní porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Takéto porušenie ústavy, listiny a dohovoru však nezistil v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 147/2005, kde je konanie dôvodne prerušené, a v tejto časti návrhu sťažovateľky nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo veci samej (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 323,57 €, čo odôvodnila pretrvávajúcim stavom právnej neistoty.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určovaní jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky, prikázal okresnému súdu, ktorý jej práva porušil, vo veci konať, a na dovŕšenie nápravy porušenia týchto práv priznal sťažovateľke po zohľadnení všetkých okolností prípadu aj primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (bod 3 výroku nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil nárok na náhradu trov v sume 245,70 € za prevzatie a prípravu zastúpenia (vrátane prvej porady so sťažovateľkou) a za prípravu doplnenia ústavnej sťažnosti v sume 115,90 € za jeden úkon právnej služby a 2 x 6,95 € režijný paušál v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Za dva úkony vykonané v roku 2009 mu patrí odmena

v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 citovanej vyhlášky v uplatnenej sume, celkovo 245,70 €. Ústavný súd preto priznal náhradu trov konania v tejto sume (body 5 a 6 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2009